

Spis treści

Wstęp	9
Iwo Augustyński: Iluzje specjalnych stref ekonomicznych / Illusions of special economic zones.....	11
Bernadeta Baran: Wyzwania UE w zakresie zrównoważonego rozwoju w wymiarze ekologicznym / European Union's challenges for sustainable growth in the ecological dimension.....	22
Natalia Bartkowiak-Bakun: Uwarunkowania peryferyjności obszarów wiejskich w kontekście zrównoważonego rozwoju / Factors of peripherality of rural areas in the context of sustainable development.....	32
Krzysztof Biegun: Rola innowacyjnych instrumentów finansowych w Planie Inwestycyjnym dla Europy / The role of innovative financial instruments in the Investment Plan for Europe	39
Jan Borowiec: Konwergencja regionalna w regionach słabiej rozwiniętych Unii Europejskiej w latach 2001-2014 / Regional convergence in less developed regions of the European Union between 2001-2014.....	50
Maria Bucka: Wsparcie rozwoju klastrów w Polsce w perspektywie finansowej 2014-2020 / Support for the development of clusters in Poland in the 2014-2020 financial perspective	63
Mariusz Czupich: Aspekty energetyczne rozwoju zrównoważonego w krajach Europy Środkowo-Wschodniej / Selected energy aspects of sustainable development in the countries of Central and Eastern Europe.....	71
Małgorzata Dziembała: Instrumenty finansowe wspierające działalność innowacyjną przedsiębiorstw w perspektywie 2014-2020 / Financial instruments supporting an innovative activity of enterprises in the perspective of 2014-2020.....	79
Agata Girul, Elżbieta Stańczyk: Potencjał innowacyjny województwa dolnośląskiego na tle regionów Unii Europejskiej / Innovative potential of Lower Silesian voivodship against the European Union regions.....	88
Krzystian Heffner, Piotr Gibas: Centra regionów a spójność regionalna w Polsce / Centers of regions vs. regional cohesion in Poland	98
Sławomir Jankiewicz, Piotr Grądzik: Renewable energy sources as a barrier to the EU's common energy policy – on the example of Poland and Germany / Odnawialne źródła energii jako bariera wspólnej polityki energetycznej Unii Europejskiej – na przykładzie Polski i Niemiec.....	111

Dorota Jegorow: Odmienność regionalna alokacji funduszy europejskich w Polsce w ramach polityki spójności w perspektywie 2007-2013 / Regional variation of allocation of European funds in Poland in cohesion policy in 2007-2013	119
Sylwana Kaźmierska: Polityka ukierunkowana terytorialnie jako nowe podejście do procesów klasteringu / Place based policy as a new approach to cluster processes	128
Maria Kola-Bezka: Możliwości wykorzystania projektów hybrydowych w procesie rewitalizacji gmin w Polsce / Possibilities of use of hybrid projects in the process of revitalization of communes in Poland.....	137
Natalia Konopinska: Uwarunkowania zrównoważonego rozwoju turystyki na sudeckim przygranicznym obszarze górskim / Conditions for sustainable development on the Sudeten border mountain region	146
Dorota Murzyn: Polityka spójności UE jako źródło finansowania działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w Polsce / UE cohesion policy as a source of funding of innovation activities of enterprises in Poland.....	157
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Prognoza zmian w eksporcie państw członkowskich Unii Europejskiej do Stanów Zjednoczonych w kontekście TTIP / Changes in the export of EU member states to the United States in the context of TTIP.....	167
Marek Pieniążek, Dominika Rogalińska: Rozwój badań statystyki regionalnej na potrzeby monitorowania polityki spójności / Development of regional statistics research for monitoring of cohesion policy	178
Monika Słupińska: Wpływ kapitału społecznego na rozwój terytorium i funkcjonowanie przedsiębiorstw / Impact of social capital on the development of territory and enterprises' functioning	186
Alina Szypulewska-Porczyńska: Integracja rynków finansowych w strefie euro – stan i perspektywy / The present state and perspectives of the financial markets integration in the euro area.....	193
Miroslav Šipikal, Valéria Némethová: EU cohesion policy – booster or destroyer of national policies? Case of universities / Polityka spójności Unii Europejskiej – bodziec czy element niszczący polityki krajowe? Przypadek uniwersytetów	203
Agnieszka Tomczak: Spójność w krajach UE15 po kryzysie fiskalnym / Cohesion in the EU15 after the fiscal crisis	213
Zhanna Tsaurkubule, Alevtina Vishnevskaja: The comparative analysis of the main indicators of the Baltic states economic development in the conditions of the European integration / Analiza porównawcza głównych wskaźników rozwoju gospodarczego państw bałtyckich w warunkach integracji europejskiej.....	223

Barbara Wieliczko: Cohesion policy or common agricultural policy – which of them is better suited to support rural development in Poland? / Polityka spójności czy wspólna polityka rolna – która z nich jest bardziej dopasowana do wspierania rozwoju obszarów wiejskich w Polsce?.....	236
Magdalena Wojarska: Typologia gmin z punktu widzenia doświadczeń w wykorzystaniu funduszy UE / Typology of municipalities from the viewpoint of European Union funds.....	244

Wstęp

Niniejsza publikacja stanowi kolejną z cyklu „Polityka spójności Unii Europejskiej – cele, efekty realizacji, problemy do dyskusji”. W tym roku oddajemy do dyspozycji Czytelnika dwa tomy. Pierwszy został poświęcony problematyce szeroko rozumianego społeczeństwa, granic i solidarności, a myślą przewodnią tego tomu są wyzwania dla spójności Europy z punktu widzenia gospodarki, zrównoważonego rozwoju i konkurencyjności państw i regionów europejskich.

Wyzwania stojące przed Europą wynikają z sytuacji międzynarodowej: ze wzrostu zagrożenia terrorystycznego, z napływem imigrantów, często o odmiennych kulturowo i religijnie poglądach, oraz z decyzji politycznych i towarzyszących im napięć społecznych. Unia Europejska, kraje członkowskie i regiony napotykają ponadto wiele problemów wynikających z uwarunkowań wewnętrznych. Starzejące się społeczeństwo, rosnące nacjonalizmy, brak wyraźnego przywództwa, potrzeba stałego unowocześniania gospodarek, potrzeba zwiększania wykorzystania alternatywnych źródeł energii, zanieczyszczenie środowiska – to tylko część problemów, z którymi borykają się władze lokalne, regionalne i krajowe państw członkowskich. Zmiany zachodzące zarówno w Polsce, jak i w pozostałych państwach członkowskich UE są niezwykle dynamiczne, a zatem wymuszają ciągły rozwój, który nie opiera się na schematach, lecz na potrzebie wypracowywania nowych rozwiązań, umacnianiu współpracy, wzajemnym zaufaniu. Konieczne wydaje się udzielenie odpowiedzi na temat wzajemnych powiązań w celu wzmocnienia europejskiej spójności.

Obecnie jest czas podsumowań związanych z efektywnością, celami i instrumentami wykorzystywanymi w poprzedniej perspektywie finansowej. Ale jest to również czas realizacji założeń strategii „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”¹ oraz dyskusji nad przyszłym kształtem UE, jej celami i instrumentami. Rozpoczyna się czas kształtowania się przyszłej perspektywy finansowej i wyboru ścieżki rozwoju. Szeroka dyskusja polityczna niewątpliwie będzie miała głębokie odzwierciedlenie w gospodarkach krajów członkowskich. Propozycje wysunięte w „Białej księdze” przez Jean-Claude’a Junckera to:

1. Kontynuacja obecnego modelu działania i współpracy.
2. Koncentracja na wspólnym rynku.
3. Zaproszenie wszystkich do współpracy nad konkretnymi projektami, ale nie-obowiązkowo.
4. Koncentracja na kilku dziedzinach, ale wydajniejsze działania.
5. W globalnym świecie przyszłość ma tylko głęboka integracja.

¹ Komisja Europejska, „Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”, KOM (2010) 2020, Bruksela 3.03.2010.

Nie wszystkie propozycje są korzystne dla Polski, a niektóre są wręcz niebezpieczne. Brak rozmów opartych na racjonalnych badaniach, obserwacjach i analizach prowadzić może do pogłębiania różnicowań wewnątrz UE, ale też między regionami.

Autorzy artykułów w niniejszym tomie poruszają głównie problematykę dotyczącą gospodarki. Zwracają szczególną uwagę na nowoczesne formy wsparcia rozwoju przedsiębiorstw w regionach, takich np. jak klastry (M. Bucka, S. Kaźmier-ska). Część autorów omawia kwestie wykorzystania funduszy strukturalnych przez regiony oraz oddziaływanie terytorium na rozwój przedsiębiorczości (M. Dziemba-ła). Niezwykle istotny dla prowadzenia analiz polityki spójności i rozwoju regionów jest rozwój badań w zakresie statystyki regionalnej (M. Pieniążek, D. Rogalińska).

Drugim ważnym tematem poruszonym przez autorów jest szeroko rozumiany rozwój zrównoważony (B. Baran, N. Bartkowiak-Bakun, M. Czupich, S. Jankiewicz, P. Grądzik, N. Konopinska). Podstawą koncepcji rozwoju zrównoważonego jest postulat połączenia wymiaru ekonomicznego, społecznego oraz środowiskowego dla podnoszenia jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń. Unia Europejska, wyznaczając cele rozwoju, podkreśla konieczność rozwijania polityki gospodarczej z uwzględnieniem wspomnianej koncepcji. Zmieniające się uwarunkowania społeczno-demograficzne i ekonomiczne rozwoju regionów czy zachodzące procesy integracyjne i globalizacyjne wskazują konieczność poszukiwania nowego paradygmatu polityki rozwoju, czego wyrazem jest głos w dyskusji autorów tomu.

Od lat niezwykle istotnym zagadnieniem jest podnoszenie poziomu konkurencyjności UE oraz jej regionów wobec najbardziej konkurencyjnych gospodarek świata. Podjęta problematyka dotyczy przede wszystkim możliwości finansowania działalności innowacyjnej (K. Biegun, D. Murzyn, A. Girul, E. Stańczyk). Dynamiczne zmiany rynkowe, nasilające się procesy globalizacyjne, zmieniające się wymagania klientów sprawiają, że celem przedsiębiorstw, ale i władz lokalnych staje się zapewnienie konkurencyjności swojej oferty produkcyjnej i lokalizacyjnej. Istotnym czynnikiem mającym wpływ na podniesienie poziomu konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów oraz osiągnięcie trwałej przewagi konkurencyjnej jest poziom ich innowacyjności.

Spójność społeczna, gospodarcza i terytorialna są ważnymi elementami polityki i działań UE. W niniejszej publikacji przedstawiono aktualne poglądy i badania dotyczące tych zagadnień, licząc na wywołanie dalszych dyskusji i naukowych refleksji. Być może w przyszłości zaowocują one kolejnymi publikacjami w tej serii.

Ewa Pancer-Cybulska, Ewa Szostak